

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ **2000**

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ :
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

**Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδου *Ιστοριῶν*, Β' 37**

"Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τὸν τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὅντες τισὶν ἦ μιμούμενοι ἔτέρους. καὶ ὅνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὄλιγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τὸν νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἵσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξιώσιν, ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εὔδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἦ ἀπὸ ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδὲ αὖτις πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἥδονήν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ δψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν αἱεὶ ἐν ἀρχῇ ὅντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν δσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ δσοι ἀγραφοι ὅντες αἰσχύνην δμολογούμενην φέρουσιν".

A. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα "**Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ ...κεκώλυται**".

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B.1. "Μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους... κεκώλυται".

Ποιες βασικές αρχές της αθηναϊκής δημοκρατίας παρουσιάζονται στο τμήμα αυτό, πώς ορίζονται από τον Θουκυδίδη και πώς συνδυάζονται μεταξύ τους στο πλαίσιο της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος;

Μονάδες 15

B.2. "Ελευθέρως... προστιθέμενοι."

Ποια στοιχεία από την περιγραφή αυτή της **ελευθερίας** σάς φαίνεται ότι εξιδανικεύουν την αθηναϊκή δημοκρατία και ποια την παρουσιάζουν ρεαλιστικά; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 15

B.3. Ποια ήταν η δομή ενός συνηθισμένου επιταφίου λόγου στην αρχαία Αθήνα, και σε τι διαφέρει ως προς αυτήν ο Επιτάφιος του Περικλή;

Μονάδες 10

B.4. Να γράψετε τα ρήματα της αρχαίας ελληνικής από τα οποία παράγονται οι παρακάτω λέξεις:

ἀξίωσις, νόμος, ἀκρόασις, ἐπιτήδευμα, δψις.
Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

**’Ανδοκίδου, Περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους
εἰρήνης, 13-14**

Σκεψώμεθα οὖν πρῶτον, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ τί καὶ πολεμήσωμεν. οἵμαι γὰρ ἂν πάντας ἀνθρώπους ὁμολογῆσαι διὰ τάδε δεῖν πολεμεῖν, ἢ ἀδικουμένους ἢ βιηθοῦντας ἡδικημένοις. ἡμεῖς τοίνυν αὐτοί τε ἡδικούμεθα, Βοιωτοῖς τε ἀδικουμένοις ἐβιηθοῦμεν. εἰ τοίνυν ἡμῖν τέ ἐστι τοῦτο παρὰ Λακεδαιμονίων, τὸ μηκέτι ἀδικεῖσθαι, Βοιωτοῖς τε δέδοκται ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην ἀφεῖσιν Ὁρχομενὸν αὐτόνομον, τίνος ἔνεκα πολεμήσωμεν; ἵνα ἡ πόλις ἡμῶν ἐλευθέρα ἥ; ἀλλὰ τοῦτό γε αὐτῇ ὑπάρχει. ἀλλ' ὅπως ἡμῖν τείχη γένηται; ἐστι καὶ ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης.

Γ.1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.
Μονάδες 20

Γ.2.α. τάδε, τίνος, ἡμῶν, αὐτῇ.

Να αναγνωρίσετε το είδος καθεμιάς από τις παραπάνω αντωνυμίες και να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο της στον άλλο αριθμό (ενικό ή πληθυντικό ανάλογα).

Μονάδες 4

**Γ.2.β. σκεψώμεθα, ὁμολογῆσαι, ἀδικουμένους,
ἀφεῖσιν, ἥ, γένηται.**

Να γράψετε το βέβαιο πρόσωπο της προστακτικής στο χρόνο και τη φωνή που βρίσκεται ο καθένας από τους παραπάνω τύπους.

Μονάδες 6

Γ.3.α. "εἰ τοίνυν ἡμῖν... ἐκ τῆς εἰρήνης".

Να γράψετε τους προσδιορισμούς του σκοπού που υπάρχουν στο τμήμα αυτό.

Μονάδες 6

Γ.3.β. Εἰ τοίνυν ἡμῖν τέ ἐστι τοῦτο παρὰ Λακεδαιμονίων, τίνος ἔνεκα πολεμήσωμεν;
Τι δηλώνει αυτός ο υποθετικός λόγος;

Μονάδες 2

Να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει το προσδοκώμενο.

Μονάδες 2

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 10 ΙΟΥΛΙΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο από το πρωτότυπο
Πλάτωνος Πρωταγόρας, (322Α -322D)**

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ’ ἀρχὰς ἄνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὗν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ίκανὴ βιοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής -πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἢς μέρος πολεμική-ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ’ οὗν ἀθροισθεῖεν, ἥδικουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὗν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἄνθρωπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν’ εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὗν Ἐρμῆς Δία τίνα οὗν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἄνθρωποις· "Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὡδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ίκανὸς ἴδιωταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἄνθρωποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;" "Ἐπὶ πάντας," ἔφη ὁ Ζεύς, "καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὕσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως."

- A.** Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Ζεὺς οὗν δείσας ... ώς νόσον πόλεως».

Μονάδες 10

- B.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. «... ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοῖρας»: Τι θεωρήθηκε για τον ἄνθρωπο «θεία μοῖρα» και για ποιους λόγους;

Μονάδες 10

B2. «...τὸν μὴ δυνάμενον...κτείνειν»: Για ποια κατηγορία ανθρώπων και με ποιο σκεπτικό προτείνεται εδώ η θέσπιση της θανατικής ποινής;

Μονάδες 10

B3. Με βάση το πρωτότυπο και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, να καταγράψετε τα παιδαγωγικά μέσα με τα οποία, κατά τον Πρωταγόρα, διδάσκεται η πολιτική αρετή και να εξηγήσετε γιατί η διδασκαλία της θεωρείται αναγκαία, παρόλο που η αρετή αυτή με εντολή του Δία μοιράστηκε από τον Ερμή σε όλους τους ανθρώπους.

Πλάτωνος Πρωταγόρας, (325D - 325E)

Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νουθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παδί τι του λένε, και η παραμάνα του και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι'αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το

άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αισχρό, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. Κι όταν ακούει με τη θέλησή του, πάει καλά. Εάν όμως δεν υπακούει, τότε, με τις απειλές και τα χτυπήματα το "ισιώνουν", σαν δέντρο που λυγίζει και γέρνει. Κι ύστερα, όταν το στέλνουν στους δασκάλους, δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την ευκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε γι' αυτό φροντίζουν κυρίως.

Μονάδες 10

B4. Πώς αξιοποίησαν ο Πρωταγόρας και γενικά οι σοφιστές τη μέθοδο του σχολιασμού ποιητικών κειμένων για την αναζήτηση της αλήθειας και ποια ήταν η βασική αντίρρηση του Σωκράτη για τη μέθοδο αυτή;

Μονάδες 10

B5. Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἐνόμισεν, ὥκουν, διεφθείροντο, πέμπει, δοίη.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Δίων Χρυσόστομος, Λόγος VIII: Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς, 28.

Περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὕμιον ἐλεφάντινον ἔχοι, ὥσπερ τι διφελος ἀνθρώπου χρυσῆν χεῖρα ἢ ἐλεφαντίνην ἔχοντος ἢ ὁφθαλμοὺς ἀδάμαντος ἢ σμαράγδου· τὴν δὲ ψυχὴν οὐκ ἐγίγνωσκον αὐτοῦ ὅποιαν τινὰ εἶχεν. τὸν δὲ Ἡρακλέα πονοῦντα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἥλεον, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ

τοῦτο ἄθλους ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ἐπίπονον βίον ἄθλιον δῆτα· ἀποθανόντα δὲ πάντων μάλιστα τιμῶσι καὶ θεὸν νομίζουσι καί φασιν Ἡβῇ συνοικεῖν, καὶ τούτῳ πάντες εὔχονται, δπως αὐτοὶ μὴ ἔσονται ἄθλιοι, τῷ πλεῖστα ἀθλήσαντι.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να μεταφέρετε στο τετράδιό σας τους παρακάτω πίνακες, στα κενά των οποίων θα συμπληρώσετε τους τύπους που ζητούνται. (Η αντωνυμία να γραφεί στον πληθυντικό αριθμό και στο ίδιο γένος).

	Θετικός	Συγκριτικός
μάλιστα		

Αντωνυμία		
Ονομαστική	Γενική	Δοτική
τινὰ		

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἐλεγον: το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου β' στη φωνή που βρίσκεται.

ἀγωνιζόμενον: το τρίτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του παθητικού αορίστου.

ἐκάλουν: το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα της μέσης φωνής.

νομίζουσι: το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής αορίστου της ίδιας φωνής.

ἔσονται: το τρίτο ενικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου.

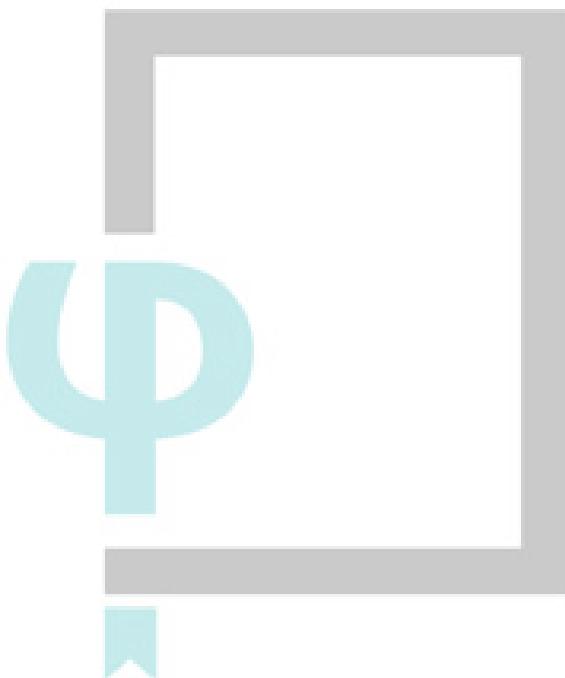
Μονάδες 5

- Γ3.α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του κειμένου:
περὶ Πέλοπος, διὰ τοῦτο, ἀθλους, ὅντα, συνοικεῖν.

Μονάδες 5

- Γ3.β.** «**Περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὕμον ἐλεφάντινον ἔχοι**»: Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της δευτερεύουσας πρότασης του χωρίου αυτού (Μονάδες 2) και να μεταφέρετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ. (Μονάδες 3)

Μονάδες 5

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (36)**

«Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦτο ἐλευθέραν δι’ ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνουν καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οὓς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἴδε οἱ νῦν ἔτι δοντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὃν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οὓς ἔκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἡμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βιουλόμενος, ἐάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἥλθομεν ἐπ’ αὐτὰ καὶ μεθ’ οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἐπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἀν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα δμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν».

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Ὥν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα... ἐπακοῦσαι αὐτῶν».

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. Με ποιο επιχείρημα στο παραπάνω απόσπασμα διαφοροποιείται ο λόγος του Περικλή από τους άλλους Επιταφίους και σε ποιες διαπιστώσεις καταλήγετε για τις ηγετικές του ικανότητες;

Μονάδες 10

B2. Αφού εντοπίσετε τις σχετικές φράσεις του κειμένου με τις οποίες ο Περικλής δηλώνει τις τρεις γενιές, να σχολιάσετε την αξιολογική διαβάθμιση των γενεών αυτών από το ρήτορα.

Μονάδες 10

B3. Με βάση το χωρίο του κεφ. 36: «ἀπὸ δὲ οὕτας τε ἐπιτηδεύσεως ... μεγάλα ἐγένετο» να τεκμηριώσετε με επιχειρήματα ότι το ήθος των πολεμιστών, όπως αυτό προβάλλεται στο μεταφρασμένο απόσπασμα του κεφ. 43 (που παρατίθεται παρακάτω), είναι αποτέλεσμα των παραγόντων που συνέβαλαν στο αθηναϊκό μεγαλείο.

Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (43)

[...] Κι όταν αντιληφτείτε το μεγαλείο της, βάλτε στο νου σας ότι τη δύναμη αυτή την απέκτησαν άντρες τολμηροί που είχαν συνείδηση του καθήκοντος και με φιλότιμο την ώρα του αγώνα· και που, κάθε φορά που αποτύχαιναν σε κάποιο εγχείρημά τους, δεν επέτρεπαν βέβαια στον εαυτό τους να στερήσει την πόλη απ' τη δική τους ανδρεία, αλλά πρόσφεραν σ' αυτή την πιο ωραία συνεισφορά ...

Μονάδες 10

B4. Τι γνωρίζετε για το έργο του Περικλή;

Μονάδες 10

B5. Να γράψετε δύο ομόρροιζες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἔδεξαντο, πόλιν, ἔργα, τρόπων, ἐπακοῦσαι.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο Λουκιανοῦ «Περὶ τοῦ ἐνυπνίου» (10)

(10) Ὡν δ' ἔμοὶ πείθη, πρῶτον μέν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφαίνουσα, καὶ τὴν ψυχήν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὔσεβείᾳ, πραότητι, ἐπιεικείᾳ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔργῳ, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα δρμῇ· ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. Λήσει δέ σε οὕτε παλαιὸν οὐδὲν οὕτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἔμοῦ, καὶ ὅλως ἄπαντα, ὅπόσα ἐστί, τά τε θεῖα τά τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.

ἀκήρατος = αμιγής, αμόλυντος, καθαρός.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2. a. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πείθη	: το ίδιο πρόσωπο στην ίδια έγκλιση και φωνή του αօρίστου β'
ἀπαγγέλλουσα	: το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής μέλλοντα της ίδιας φωνής

- λήσει** : το ίδιο πρόσωπο στην προστακτική του ενεργητικού αορίστου β'
- προόψει** : το απαρέμφατο στον ενεστώτα της ενεργητικής φωνής
- ἐστί** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού.

Μονάδες 5

- Γ2.β.** Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- πράξεις** : τη γενική ενικού
- πραστητι** : την ονομαστική ενικού
- ἀκήρατος** : την αιτιατική ενικού του θηλυκού γένους
- ἀληθῶς** : το συγκριτικό βαθμό του ίδιου τύπου
- οὐδὲν** : τη δοτική ενικού του θηλυκού γένους.

Μονάδες 5

- Γ3.α.** «Ἐν δ' ἐμοὶ πείθῃ, [...] ἐπιδείξω καὶ [...] κατακοσμήσω [...].»

Να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι, ώστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος και την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον.

Μονάδες 4

- Γ3.β.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τα παρακάτω:
ἀνδρῶν, ἔμπειρον, σου, συνέσει, ταῦτα, τὰ μέλλοντα.

Μονάδες 6

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2005
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (37)**

"Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ δντες τισὶν ἥ μιμούμενοι ἐτέρους, καὶ δνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἵδια διάφορα πᾶσι τὸ ἵσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ώς ἔκαστος ἐν τῷ εὔδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἥ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὁργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἥδονήν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀξημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ δψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἵδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν αἱεὶ ἐν ἀρχῇ δντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν δσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ δσοι ἄγραφοι δντες αἰσχύνην ὅμολογουμένην φέρουσιν".

- A. Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «ἐλευθέρως δὲ ... αἰσχύνην ὅμολογουμένην φέρουσιν».

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. «μέτεστι δὲ ... ἀχθηδόνας προστιθέμενοι»: να αναλύσετε τα στοιχεία του αποσπάσματος που αναφέρονται στις βασικές αρχές της αθηναϊκής δημοκρατίας, οι οποίες, σύμφωνα με τον ρήτορα, καθιορίζουν τη δημόσια ζωή των Αθηναίων πολιτών.

Μονάδες 10

B2. «ἀνεπαχθῶς δὲ ... φέρουσιν»: Με βάση τα στοιχεία του αποσπάσματος να σχολιάσετε τη σχέση του Αθηναίου πολίτη με τους γραπτούς και άγραφους νόμους.

Μονάδες 10

B3. Να συσχετίσετε το περιεχόμενο της έννοιας της αρετής των γυναικών, όπως προσδιορίζεται από τον ρήτορα στο μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, με το περιεχόμενο το οποίο έχει η έννοια της αρετής του Αθηναίου πολίτη στο διδαγμένο κείμενο.

Θουκυδίδη Περικλέους Ἐπιτάφιος (45)

[...] Κι αν είμαι υποχρεωμένος ν' αναφέρω κάτι για την αρετή που ταιριάζει στη φύση της γυναίκας, θα δηλώσω, για όσες τώρα θα μείνουν χήρες, με μια σύντομη παραίνεση όλη μου τη σκέψη: δηλαδή, μεγάλη η δόξα σας, αν δεν φανείτε κατώτερες απ' τη γυναίκεια φύση, όπως κι η δόξα εκείνης, που τ' όνομά της θ' ακουστεί λιγότερο, επαινετικά ή περιγελαστικά, ανάμεσα στους άντρες.

Μονάδες 10

B4. Ποιο ήταν το σημαντικότερο σε έκταση μέρος των αττικών επιταφίων και για ποιους λόγους;

Μονάδες 10

B5. Να γράψετε στο τετράδιό σας δύο ομόρροιζες λέξεις της αρχαίας ή νέας ελληνικής, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
κέκληται, δρᾶσαι, κοινόν, πολιτεύομεν, ὁργῆς.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο
Άντιφῶντος Περὶ τοῦ χορευτοῦ 25

Ἐπίστασθε δέ, ὃ ἄνδρες, ὅτι αἱ ἀνάγκαι αὗται ἴσχυρόταται καὶ μέγισταί εἰσι τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ ἔλεγχοι ἐκ τούτων σαφέστατοι καὶ πιστότατοι περὶ τοῦ δικαίου, ὅπου εἴεν μὲν ἔλευθεροι πολλοὶ οἱ συνειδότες, εἴεν δὲ δοῦλοι, καὶ ἔξείη μὲν τοὺς ἔλευθέρους δρκοῖς καὶ πίστεσιν ἀναγκάζειν, ἂ τοῖς ἔλευθεροις μέγιστα καὶ περὶ πλείστου ἐστίν, ἔξείη δὲ τοὺς δούλους ἐτέραις ἀνάγκαις, ὑφ' ὧν καί ἦν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι κατειπόντες, ὅμως ἀναγκάζονται τὰληθῆ λέγειν· ἡ γὰρ παροῦσα ἀνάγκη ἐκάστῳ ἴσχυροτέρα ἐστὶ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.a. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἐπίστασθε : το δεύτερο ενικό πρόσωπο της ευκτικής ενεστώτα.

- συνειδότες** : το απαρέμφατο ενεστώτα.
ἔξειη : το τρίτο ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα.
ἀποθανεῖσθαι : το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β'.
κατειπόντες : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β' της ενεργητικής φωνής.

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- πολλοί** : τη γενική πληθυντικού του αρσενικού γένους στο συγκριτικό βαθμό.
πίστεσιν : τη δοτική του ενικού αριθμού.
ἄ : τη δοτική πληθυντικού του θηλυκού γένους.
σαφέστατοι : τη γενική ενικού του αρσενικού γένους στο θετικό βαθμό.
παροῦσα : την ονομαστική πληθυντικού του ουδετέρου γένους.

Μονάδες 5

Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων:
περὶ τοῦ δικαίου, δρκοις, ἀναγκάζειν, μέγιστα, τάληθη, τῆς μελλούσης.

Μονάδες 6

Γ3.β. εἰσι, μέλλωσιν: να γράψετε τις προτάσεις στις οποίες ανήκουν τα παραπάνω ρήματα και να τις αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους.

Μονάδες 4

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΙΟΥΛΙΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο
Αριστοτέλους Ήθικὰ Νικομάχεια Β 3, 1-2. Β 6, 1-4**

Σημεῖον δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγινομένην ἡδονὴν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ αὐτῷ τούτῳ χαίρων σώφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρων ἢ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. Περὶ ἡδονὰς γὰρ καὶ λύπας ἔστιν ἡ ἡθικὴ ἀρετή· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἦχθαί πως εὔθὺς ἐκ νέων, ώς ὁ Πλάτων φησίν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἡ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὗτη ἔστιν.

Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἔξις, ἀλλὰ καὶ ποία τις. Ψητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετή, οὗ ἂν ἢ ἀρετή, αὐτό τε εὗ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὗ ἀποδίδωσιν, οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τόν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὗ ὀρῶμεν. Όμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἡ ἔξις ἀφ' ἣς ἀγαθὸς ἀνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἣς εὗ τὸ ἔαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται, ... ὥδ' ἔσται φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τίς ἔστιν ἡ φύσις αὐτῆς.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται, να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Περὶ ἡδονὰς γὰρ ... πολεμίους».

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. «Περὶ ἡδονὰς ... ἐστίν»: Ποια θεωρείται, κατά τον Αριστοτέλη, «ορθή παιδεία», σύμφωνα με τα δεδομένα του αποσπάσματος;

Μονάδες 15

B2. «Ρητέον ... ἀποδώσει»: Με βάση το απόσπασμα να προσδιορίσετε τα κύρια στοιχεία της έννοιας «αρετή».

Μονάδες 15

B3. Ποιος είναι ο ορισμός της ευδαιμονίας κατά τον Αριστοτέλη και πώς μπορούν να την εξασφαλίσουν οι άνθρωποι;

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε δύο ομόρροιζες λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθημιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ἀχθόμενος, ἀπεχόμεθα, χαίρειν, ἀποδίδωσιν, θεωρήσωμεν.

Μονάδες 10

**Γ. Αδίδακτο κείμενο
Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα Β ΙΙ 6-7**

Καὶ οὐκ ἀρκεῖ θρέψαι μόνον, ἀλλὰ καί, ἐπειδὴν δόξωσιν ίκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μανθάνειν τι, ἂ μὲν ἀν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸν βίον, διδάσκουσιν, ἂ δ' ἀν οἴωνται ἄλλον ίκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσι πρὸς τοῦτον δαπανῶντες, καὶ ἐπιμελοῦνται πάντα ποιοῦντες ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ώς δυνατὸν βέλτιστοι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπεν· Ἄλλα τοι εἰ καὶ πάντα ταῦτα πεποίηκε καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια, οὐδεὶς ἀν δύναιτο αὐτῆς

ἀνασχέσθαι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ Σωκράτης, Πότερα δέ,
ἔφη, οἵτινες ἀγριότητα δυσφοριώτεραν εἶναι ἢ μητρός;

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

θρέψαι	:	το απαρέμφατο παρακειμένου της ενεργητικής φωνής.
μανθάνειν	:	το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β' της ίδιας φωνής.
δαπανῶντες	:	το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα της ίδιας φωνής.
δύναιτο	:	το τρίτο ενικό πρόσωπο υποτακτικής στον ίδιο χρόνο.
ἀνασχέσθαι	:	το δεύτερο ενικό πρόσωπο παρατατικού της ίδιας φωνής.

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

παῖδες	:	την αλητική ενικού αριθμού.
γονεῖς	:	τη δοτική πληθυντικού αριθμού.
βέλτιστοι	:	τη γενική ενικού στο συγκριτικό βαθμό.
οὐδεῖς	:	την αιτιατική πληθυντικού αριθμού.
μητρός	:	τη γενική πληθυντικού αριθμού.

Μονάδες 5

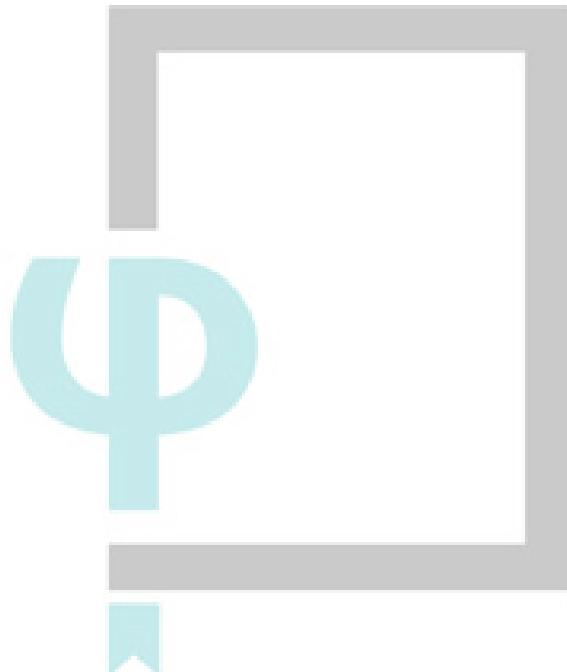
Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων:

θρέψαι, διδάξαι, δαπανῶντες, βέλτιστοι, τούτων, θηρίον.

Μονάδες 6

Γ3.β. ἐπειδάν ... διδάσκουσιν: να γράψετε την υπόθεση και την απόδοση των υποθετικών λόγων που λανθάνουν στο απόσπασμα και να τους χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους.

Μονάδες 4

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 5 ΙΟΥΛΙΟΥ 2007
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο
Αριστοτέλους Ήθικὰ Νικομάχεια B1, 5-8**

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, δσοι δὲ μὴ εὗ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτείᾳ πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἐτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, δμοίως δὲ καὶ τέχνῃ· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὗ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἀν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἀν ἔγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθίζομενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Όμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὁργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὁργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὔτωσὶ ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὔτωσί. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν δμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἔξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιὰς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἔξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: «Ἀνάλογον δὲ ... αἱ ἔξεις γίνονται».

Μονάδες 10

B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. Με βάση τα δεδομένα του κειμένου: «**Μαρτυρεῖ** ... ἀγαθοὶ ἢ κακοί», ποιος είναι ο ρόλος του δασκάλου στην απόκτηση της ηθικής αρετής;

Μονάδες 15

B2. Σύμφωνα με το απόσπασμα: «Οὗτο δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει ... μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν», να εκθέσετε τη σχέση μεταξύ «ενεργειών» και «έξεων» στην κατάκτηση της ηθικής αρετής.

Μονάδες 15

B3. Ποιες διδασκαλίες του Αριστοτέλη παρουσιάζονται στις διδαχθείσες ενότητες των Πολιτικών;

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε δύο ομόρροιζες λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **μαρτυρεῖ**, **ἀμαρτάνουσιν**, **φθείρεται**, **ἀναστρέφεσθαι**, **ἀποδιδόναι**.

Μονάδες 10

Γ. Αδέδακτο κείμενο Δημοσθένους Πρὸς Σπουδίαν 23-24

Ἄλλὰ μήν, ὃ ἄνδρες δικασταί, τοῦτο γε δεινὸν δῆπου, εἰ πρὸς τὰ συγκεχωρημέν’ ὑπ’ αὐτῶν τούτων ἔξεσται νῦν ἀντιλέγειν, καὶ μηδὲν σημεῖον ὑμῖν ἔσται, διότι πάντες ἄνθρωποι πρὸς τὰ μῆτ’ ἀληθῆ μῆτε δίκαια τῶν ἐγκλημάτων

οὐ κατασιωπᾶν, ἀλλὰ παραχρῆμ' ἀμφισβητεῖν εἰώθαμεν, μὴ ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἂν ὕστερον ἀντιδικῶσιν, πονηροὶ καὶ συκοφάνται δοκοῦσιν εἶναι. ταῦτα μὲν τοίνυν Σπουδίας οὐδὲν ἥττον ἐμοῦ γιγνώσκων, ἀλλ' οἷμαι μὲν καὶ ἀκριβέστερον, δσω καὶ πυκνότερον ἐνταυθοῖ παρέρχεται, πᾶσιν ἐναντία τοῖς πεπραγμένοις αὐτῷ λέγων οὐκ αἰσχύνεται. καίτοι πολλάκις ὑμεῖς ἐν μόνον σκευώρημα συνιδόντες, τούτῳ κατὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκαλουμένων ἔχρησασθε τεκμηρίω.

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἔξεσται	:	το τρίτο ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού.
κατασιωπᾶν	:	το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα της ίδιας φωνής.
ἀμφισβητεῖν	:	το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής αορίστου της ίδιας φωνής.
αἰσχύνεται	:	το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής παθητικού αορίστου.
ἔχρησασθε	:	το τρίτο ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα.

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἄνδρες	:	την αλητική ενικού αριθμού.
μηδέν	:	τη δοτική πληθυντικού αριθμού, στο αρσενικό γένος.

- τὰ ἀληθῆ** : την αιτιατική ενικού αρσενικού γένους.
- ἥττον** : την ονομαστική πληθυντικού αριθμού του αρσενικού γένους στον ίδιο βαθμό.
- ἐμοῦ** : τη γενική πληθυντικού αριθμού του ιδίου προσώπου.

Μονάδες 5

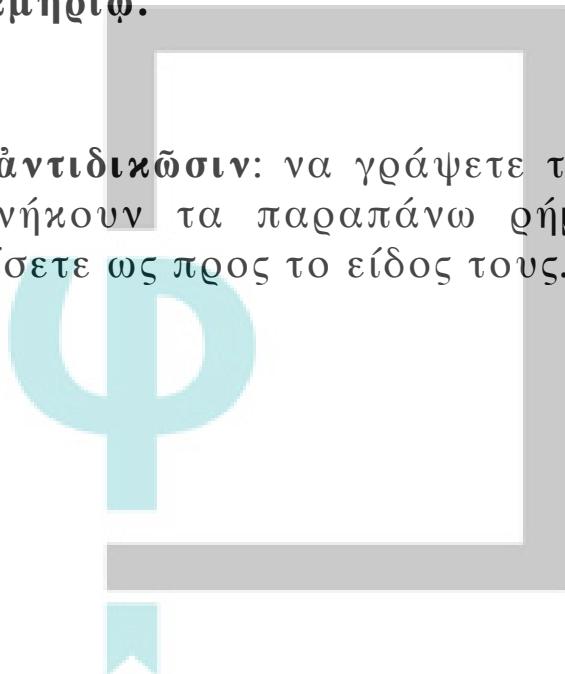
Γ3.α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των παρακάτω λέξεων:

δικασταί, ἀντιλέγειν, σημεῖον, τοῖς πεπραγμένοις, αὐτῷ, τεκμηρίω.

Μονάδες 6

Γ3.β. **ἔξεσται, ἀντιδικῶσιν:** να γράψετε τις προτάσεις στις οποίες ανήκουν τα παραπάνω ρήματα και να τις αναγνωρίσετε ως προς το είδος τους.

Μονάδες 4

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 7 ΙΟΥΛΙΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος *Πολιτεία* 514Α-515Α

Μετὰ ταῦτα δή, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὅντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἴς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον δπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἦν ἵδε τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὃν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὄρω, ἔφη.

Ὄρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῷα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ομοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἔγω.

Α. Από το κείμενο που σας δίνεται να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «**Μετὰ ταῦτα δὴ ... Ὄρω, ἔφη.**»

B. Να απαντήσετε στα παρακάτω:

- B1.** Να εντοπίσετε με αναφορές στο κείμενο και να σχολιάσετε τα στοιχεία του σπηλαίου, τα οποία δηλώνουν τον εγκλεισμό των δεσμωτών.

Μονάδες 15

- B2.** Θαυματοποιοῖς, ἀνδριάντας, δεσμώτας ἀτόπους: να σχολιάσετε το περιεχόμενο των παραπάνω όρων.

Μονάδες 15

- B3.** Ποιος είναι ο τόπος, ποιο το θέμα του διαλόγου «Πολιτεία ἢ περὶ δικαίου» και ποια τα διαλεγόμενα πρόσωπα;

Μονάδες 10

- B4.** Να γράψετε δύο ομόρριζες λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἀπείκασον, πάθει, ἔχούσῃ, ὁρᾶν, φέροντας.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Δημοσθένους **Κατ' Ἀριστοχράτους** 209-210

Νῦν δ' οἱ μὲν τὰ κοινὰ διοικοῦντες ἐκ πτωχῶν εὔποροι καὶ πολλοῦ χρόνου τροφὴν ἄφθονόν εἰσιν ἡτοιμασμένοι· ὑμῖν δ' οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐφόδι' ἐστὶν ἐν τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἅμα δεῖ τι ποιεῖν, καὶ πόθεν οὐκ ἔχετε. Τότε μὲν γὰρ ὁ δῆμος ἦν δεσπότης τῶν πολιτευομένων, νῦν δ' ὑπηρέτης. Αἴτιοι δ' οἱ τὰ τοιαῦτα γράφοντες, καὶ συνεθίζοντες ὑμᾶς ὑμῶν μὲν αὐτῶν καταφρονεῖν, ἔνα δ' ἥ δύο θαυμάζειν ἀνθρώπους. Εἴθ' οὗτοι κληρονομοῦσι τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τῶν ἀγαθῶν, ὑμεῖς δ' οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολαύετε, ἀλλὰ μάρτυρες ἐστε τῶν ἔτερων ἀγαθῶν, οὐδενὸς ἄλλου μετέχοντες ἢ τοῦ ἔξαπατᾶσθαι.

Γ. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ1.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

διοικοῦντες	: το πρώτο ενικό πρόσωπο παρατατικού στην ίδια φωνή.
ήτοιμασμένοι	: το τρίτο ενικό πρόσωπο υπερσυντελίκου στην ίδια φωνή.
γράφοντες	: το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παθητικού αορίστου β'.
συνεθίζοντες	: το τρίτο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή.
μετέχοντες	: το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ1.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

δεσπότης	: την αλητική ενικού.
άφθονον	: την αιτιατική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
ἀγαθῶν	: το επίρρημα στον θετικό βαθμό.
τι	: τη δοτική πληθυντικού του ιδίου γένους.
τοιαῦτα	: τη γενική πληθυντικού του θηλυκού γένους.

Μονάδες 5

Γ2.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων:
εὕποροι, ὑμῖν, ἡμέρας, καταφρονεῖν, ὅτιοῦν.

Μονάδες 5

Γ2.β. Τότε μὲν γὰρ ... νῦν δ' ὑπηρέτης: να μετατρέψετε την περίοδο σε πλάγιο λόγο χρησιμοποιώντας απαρεμφατική σύνταξη με εξάρτηση από την πρόταση «Οὗτοι εἶπον».

Μονάδες 5

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2009
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

**Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 322b6-323a3**

“Οτ’ οὗν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὗν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν’ εἴεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὗν Ἐρμῆς Δία τίνα οὗν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ώς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὅδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἴκανὸς ἴδιωταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἦ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεύς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ’ ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ώς νόσον πόλεως.» Οὕτω δή, ὥστα Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἦ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἶονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ώς σὺ φήσ—εἰκότως, ώς ἐγώ φημι— ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἴεναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἄπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ώς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἴναι πόλεις.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «**Οτ’ οὗν ἀθροισθεῖεν . . . κτείνειν ώς νόσον πόλεως.**»

Μονάδες 10

B. *Na απαντήσετε στα παρακάτω:*

B1. Ποιο είναι το περιεχόμενο των όρων «αἰδώς» και «δίκη» και ποιος ο ρόλος τους στη συγκρότηση των πολιτικών κοινωνιών;

Μονάδες 10

B2. Πώς δικαιολογείται η διά νόμου θανάτωση όσων δεν μετέχουν στην αιδώ και τη δίκη, παρόλο που όλοι τις έχουν δεχτεί ως δώρα από τον Δία;

Μονάδες 10

B3. «**ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν . . . ἢ μὴ εἶναι πόλεις**». Με βάση το χωρίο του πρωτότυπου κειμένου και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, να αναλύσετε τη θέση των δύο συνομιλητών, του Σωκράτη και του Πρωταγόρα, για το διδακτό ή το μη διδακτό της αρετής.

Πλάτωνος Πρωταγόρας 319c7-319d7

«Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος, και ο σιδεράς, και ο έμπορος ή ο ναυτικός, και ο πλούσιος, και ο φτωχός, και αυτός που είναι από μεγάλο γένος, και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχτεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις

τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.»

Μονάδες 10

- B4.** Να αναφερθείτε στην επαγωγική μέθοδο του Σωκράτη ως εργαλείο αναζήτησης των ηθικών εννοιών.

Μονάδες 10

- B5.** Να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό της νέας ελληνικής γλώσσας, απλό ή σύνθετο, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:
ἀθροισθεῖν, σκεδαννύμενοι, διεφθείροντο, ἀπόλοιτο, ἄγοντα, δοίη, νενέμηνται, θῶ, μετεχόντων, γένοιντο.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Ξενοφῶντος Απομνημονεύματα IV, ii 25-27

Οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἐαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερόν, ἔφη, δτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἐαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχουσιν ἀνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἐαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἐαυτοὺς τά τε ἐπιτήδεια ἐαυτοῖς ἵσασι καὶ διαγιγνώσκουσιν ἃ τε δύνανται καὶ ἂ μή καὶ ἂ μὲν ἐπίστανται πράττοντες πορίζονται τε ὡν δέονται καὶ εὖ πράττουσιν, ὡν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι ἀναμάρτητοι γίγνονται καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν διὰ τοῦτο δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας τά τε ἀγαθὰ πορίζονται καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται.

- Γ.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ1.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- ἔφη** : το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα.
- εἰδέναι** : το τρίτο ενικό πρόσωπο ευκτικής του ίδιου χρόνου.
- πάσχουσιν** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο ευκτικής μέλλοντα.
- ἐψεῦσθαι** : το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελίκου.
- διαγιγνώσκουσιν** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αρχίστου β' στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ1.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- τὴν δύναμιν** : την κλητική ενικού.
- πλεῖστα** : την αιτιατική ενικού του αρσενικού γένους στον θετικό βαθμό.
- οἱ εἰδότες** : τη δοτική πληθυντικού.
- ἄ** : τη δοτική ενικού στο ίδιο γένος.
- κακῶς** : τον υπερθετικό βαθμό.

Μονάδες 5

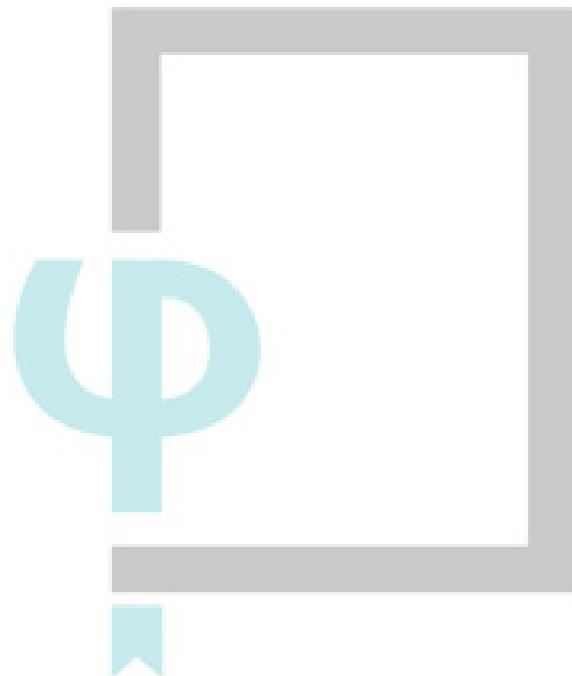
Γ2.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ἀγνοεῖν, διὰ τὸ ἐψεῦσθαι, ἔαυτοῖς, ὅν (το πρώτο κατά σειρά), ἀναμάρτητοι, τῶν ἄλλων.

Μονάδες 6

Γ2.β. «ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ... ἄνθρωποι», «καὶ ἀ μὲν ἐπίστανται»: να αναγνωρίσετε το εἶδος και τον συντακτικό ρόλο των προτάσεων.

Μονάδες 4

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος, Πρωταγόρας 320d-321b5

Ἔν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἥλθεν είμασμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. Ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, “Νείμαντος δέ μου,” ἔφη, “ἐπίσκεψαι” καὶ οὕτω πείσας νέμει. Νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἀνευ τάχους προσῆπτεν, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. Ά μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἥμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἂ δὲ ηὗξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσφραγεν· καὶ τἄλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀϊστωθείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὕδρας εὔμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ίκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ιοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυὴς ἐκάστῳ· καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαῖς, τὰ δὲ [θριξὶν καὶ] δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. Τούντευθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἔξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ὁίζας· ἔστι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζῷων ἄλλων βιοράν· καὶ τοῖς μὲν ὄλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο ... σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.»

Μονάδες 10

B1. «*Ὕπε γάρ ποτε χρόνος ... καὶ γῇ κεράννυται*»: Ποιες κοσμολογικές αντιλήψεις φαίνεται ότι ακολουθεί ο Πρωταγόρας στο χωρίο αυτό;

Μονάδες 15

B2. Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τα σημεία εκείνα του κειμένου, τα οποία φανερώνουν την ιδιαίτερη φροντίδα του Επιμηθέα για την ισορροπία του οικοσυστήματος.

Μονάδες 15

B3. Τι γνωρίζετε για τον μύθο ως μέθοδο έκθεσης των απόψεων του Πρωταγόρα και για τη στάση του Πλάτωνα απέναντι στη μέθοδο αυτή;

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο παραπάνω κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **απαίτηση, ανίσχυρος, εύπορος, διατύπωση, φυτό, κρασί, δεσμός, ανάληψη, διάρκεια, προσφυγιά.**

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Αἰσχίνου, Περὶ παραπρεσβείας 80

Χρὴ δέ, ὃ ἄνδρες Αθηναῖοι, τοὺς μὲν πρέσβεις θεωρεῖν πρὸς τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἐπρέσβευον, τοὺς δὲ στρατηγοὺς πρὸς τὰς δυνάμεις ὥν ἥγοῦντο. καὶ γὰρ τὰς εἰκόνας ἴστατε, καὶ τὰς προεδρίας καὶ τοὺς στεφάνους καὶ τὰς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεις δίδοτε, οὓς τοῖς τὴν εἰρήνην ἀπαγγείλασιν, ἀλλὰ τοῖς τὴν μάχην νικήσασιν. εἰ δ' ἔσονται τῶν πολέμων αἱ μὲν εὔθυναι τῶν πρέσβεων, αἱ δὲ δωρεαὶ τῶν στρατηγῶν, ἀσπόνδους καὶ ἀκηρύκτους τοὺς πολέμους ποιήσετε· οὐδεὶς γὰρ ἐθελήσει πρεσβεύειν.

αἱ εἰκόνες = τα αγάλματα

αἱ προεδρίαι = οι τιμητικές θέσεις, η πρωτοκαθεδρία

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

τοὺς πρέσβεις	:	την αιτιατική ενικού.
θεωρεῖν	:	το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην ίδια φωνή.
ὅν	:	τη δοτική πληθυντικού στο θηλυκό γένος.
ἐπρέσβευν	:	το απαρέμφατο παρακειμένου στην ίδια φωνή.
τὰς δυνάμεις	:	την αλητική ενικού.
ἴστατε	:	το τρίτο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στη μέση φωνή.
ἀπαγγείλασιν	:	το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο ευχτικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή.
νικήσασιν	:	τη γενική ενικού της μετοχής του ενεστώτα στο αρσενικό γένος.
ἔσονται	:	το δεύτερο ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού.
δωρεαὶ	:	τη γενική πληθυντικού.

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

Ἄθηναῖοι, θεωρεῖν, πρὸς τὸν καιρόν, τοῖς ἀπαγγείλασιν, τῶν πρέσβεων, ἀκηρύκτους.

(μονάδες 6)

Γ3.β. «οὐδεὶς γὰρ ἐθελήσει πρεσβεύειν»: Να μετατρέψετε την πρόταση σε πλάγιο λόγο με όλους τους δυνατούς τρόπους, με εξάρτηση από το «Οὗτος ἔλεγεν».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2011

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Διδαγμένο κείμενο Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 324Α-С

Ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης. Εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὃ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει ὅτι οὗ γε ἄνθρωποι ἥγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. Ούδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται—οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη—ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὖθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα. Καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. Ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἦκιστα Ἀθηναῖοι οἵ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἥγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν. Ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἵ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετήν, ἀποδέδεικταί σοι, ὃ Σώκρατες, ἴκανῶς, ὡς γέ μοι φαίνεται.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ούδεις γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας ... καὶ διδακτὸν ἀρετὴν.»

Μονάδες 10

B1. Ποια άποψη εκφράζει ο Πρωταγόρας στο κείμενο που σας δίνεται για τον σκοπό της τιμωρίας (μονάδες 5) και πώς αξιοποιεί την άποψη αυτή για να τεκμηριώσει ότι η αρετή μπορεί να διδαχθεί; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B2. «**Ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται**»: Να σχολιάσετε την παραπάνω φράση, δίνοντας έμφαση στη σημασία που έχει ο λόγος για τη συγκρότηση και για τη λειτουργία της κοινωνίας.

Μονάδες 10

B3. Με βάση το κείμενο που σας δίνεται και το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα, να δείξετε ότι κατά τον Πρωταγόρα ο ρόλος της πόλης είναι και παιδαγωγικός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Καὶ ὅταν πια φύγουν αυτοί [δηλ. οι νέοι ἄνδρες] από τους δασκάλους, η πόλη, με τη σειρά της, τους αναγκάζει να μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αυτούς, ώστε να μην ενεργούν από μόνοι τους και όπως νομίζουν οι ίδιοι [...]. Έτσι, και η πόλη, υπογραμμίζοντας τους νόμους, αυτά τα επινοήματα των καλών, παλαιῶν νομοθετῶν, αναγκάζει και όσους ασκούν ἔνα αξίωμα και όσους ἀρχονται να συμμορφώνονται με αυτούς. Εκείνος δε ο οποίος τους παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις και οι κυρώσεις αυτές ονομάζονται, και σε σας εδώ [δηλ. στην Αθήνα] και σε πολλά άλλα μέρη, εὐθύνες, λες και η δικαιοσύνη ξαναβάζει [τον παραβάτη] στην ευθεία.»

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 326C-E

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ ΖΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Β4. Πώς περιγράφει ο Πλάτωνας στο πρώτο μέρος του διαιλόγου *Πρωταγόρας* τους σοφιστές Πρόδικο, Ιππία και Πρωταγόρα;

Μονάδες 10

Β5. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε στο τετράδιό σας μία λέξη του διδαγμένου πρωτότυπου κειμένου ετυμολογικά συγγενή: **υποθήκη, βιαιοπραγία, ιδέα, εκτρέπομαι, μισαλλοδοξία, οίηση, επιεικής, υποδοχή, τμήμα, άφαντος.**

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο Θουκυδίδου Ιστοριῶν Β 54

Τοιούτω μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τ' ἔνδον θνησκόντων καὶ γῆς ἔξω δηουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ οἶα εἰκὸς ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ἀδεσθαι «ἥξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἄμ' αὐτῷ». ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὀνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῷ παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν, ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν εἰρῆσθαι· οἱ γὰρ ἀνθρωποι πρὸς ἡ ἐπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἦν δέ γε οἷμαί ποτε ἀλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωριακὸς τοῦδε ὕστερος καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμόν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ἄσονται.

δηόω-δηῶ = καταστρέφω

τὸ ἔπος = ο στίχος

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 20

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Γ2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

- περιπεσόντες** : τη δοτική πληθυντικού της μετοχής του παρακειμένου στο αρσενικό γένος
- δημομένης** : το τρίτο ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στην ενεργητική φωνή
- κακῷ** : τη δοτική πληθυντικού του συγκριτικού βαθμού στο θηλυκό γένος
- ἀνεμνήσθησαν** : το πρώτο ενικό πρόσωπο της ευκτικής αιρίστου στην παθητική φωνή
- τοῦδε** : την ονομαστική πληθυντικού του αρσενικού γένους
- φάσκοντες** : τη δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους
- πάλαι** : τον υπερθετικό βαθμό
- ἔρις** : την αιτιατική ενικού
- ἔπασχον** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο της οριστικής μέλλοντα
- ξυμβῆ** : το δεύτερο ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ίδιου χρόνου

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ἐνδον, θνησκόντων, τοῦ ἔπους, ὑπὸ τῶν παλαιῶν, τοῦδε
(μετά τη λέξη Δωρικός), γενέσθαι (μονάδες 6)

Γ3.β. «Τοιούτῳ πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο»:

Να μετατρέψετε τη φράση σε πλάγιο λόγο με όλους τους δυνατούς τρόπους, εξαρτώντας την από το «οὗτος εἶπεν» (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.15.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

**Διδαγμένο κείμενο
Πλάτωνος Πολιτεία 514Α-515Α**

Μετὰ ταῦτα δῆ, εἶπον, ἀπείκασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἶον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὅντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἴς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὅπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἦν ἵδε τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὃν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὦρῶ, ἔφη.

Ὄρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῷα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἶον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ομοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἔγω.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «**Μετὰ ταῦτα δή... τὰ θαύματα δεικνύασιν**».

Μονάδες 10

B1. Να ερμηνεύσετε, με βάση το κείμενο που σας δίνεται, τους συμβολισμούς: **πρὸς τὸ φῶς, ἐν δεσμοῖς, ἀνδριάντας.**

Μονάδες 15

B2. Με ποιους εκφραστικούς τρόπους αισθητοποιείται η εικόνα του σπηλαίου και των δεσμωτών (μονάδες 8) και ποιος ο ρόλος του καθενός; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

B3. Ποιες είναι, κατά τον Πλάτωνα, οι ενασχολήσεις των φυλάκων-αρχόντων (*βασιλέων*) μετά την ολοκλήρωση της αγωγής τους και ποια τα χαρακτηριστικά τους ως φιλοσόφων-βασιλέων;

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: **γεωμετρία, σχῆμα, ευφήνης, υπόδημα, διένεξη, οπτασία, άξονας, διεργασία, πυρετός, δίφθογγος.**

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο Ξενοφῶντος Ἐλληνικὰ Στ' IV, 6-7

Ο μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. τῶν δ' αὖθις Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο ὡς εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἔξοι δήμος ὁ Θηβαίων τάπιτήδεια, δτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο κρείττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μέν τι αὐτοὺς καὶ δὸς χρησμὸς δὲ λεγόμενος ὡς

ΑΡΧΗ ΖΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι ἐνθα τὸ τῶν παρθένων ἦν μνῆμα, αἳ λέγονται διὰ τὸ βιασθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινῶν ἀποκτεῖναι ἔαυτάς.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

παρωξύνετο	:	το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
συνάπτειν	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου στην ίδια φωνή
προεστῶτες	:	την ονομαστική ενικού στο θηλυκό γένος
πεφευγότες	:	το απαρέμφατο του αορίστου β΄ στην ίδια φωνή
πολλοί	:	τον ίδιο τύπο στον υπερθετικό βαθμό
κρείττον	:	τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος
δέοι	:	και στον ίδιο βαθμό
ἡττηθῆναι	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο του παρατατικού
	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της ευκτικής του ενεστώτα
μνῆμα	:	τη δοτική ενικού
έαυτάς	:	τον ίδιο τύπο στο α΄ πρόσωπο.

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ταῦτα, αὐτοῖς, αὐτῶν (το δεύτερο στο κείμενο),
μαχομένους, ἀποθνήσκειν, πρὸς τούτοις, Λακεδαιμονίους.
(μονάδες 7)

Γ3.β. «τῶν δ' αὖ Θηβαίων ... αὐτῶν πόλεις»: να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνον τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης.**
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.30.

